

**DEMOGRAFIA CONFESIONALĂ A ROMÂNILOR DIN
COMITATELE SĂLĂJENE ÎN SECOLUL XVIII**
**The Confessional Demography of the Romanians from the
Counties of Sălaj in the XVIIIth Century**

Cosmin-Cătălin Lazăr
„Babeş-Bolyai” University Cluj-Napoca

Abstract: *As a result of the unification of a part of the Orthodox people from Transylvania with the Catholic Church, in 1700, the romanians from Transylvania divide themselves from the confessional point of view in two parts: the first one composed by Orthodox that will further remain tolerated in front of the other confessions from transylvanian space. The second one is constituted by Greek-catholic, formed by the romanians who embraced this confession because of promises coming from Habsburgic authorities. Based on the sources that present the confessional census from Transylvania, written during the 18th century, we will present statistical data regarding the confessional demography. In this respect, we present the consequences of the unification with Rome's Church in Sălaj, but furthermore we try to show the way this new confession was performed in this area.*

Keywords: Sălaj, orthodoxy, greek-catholic, conscriptions, confessional demography.

Românii transilvăneni, aflați în umilințăși apăsare etnicăși religioasă, la interferența secolelor XVII-XVIII, sunt puși în fața posibilității unirii religioase cu Biserica Romei, în schimbul promisiunilor făcute prin cele două diplome leopoldine. La prima vedere această unire, promitea mari schimbări în viața românilor, atât din punct de vedere material cât și cultural. În realitate această unire, nu urmăreau decât denaționalizarea românilor transilvăneni începând în primă fază prin înlăturarea ortodoxiei, care în fața catolicismului imperial se clasa evident într-o poziție dezavantajoasă, dar urmărea și o ruptură a unității poporului român pentru a putea fi subjugat și stăpânit mai ușor.

Promisiunile, dar și dorința de a scăpa de starea umilitoare în care se aflau, i-au făcut pe câțiva preoți din Sălaj să îmbrățișeze uniația. Astfel, printre cei 38 de protopopi semnatari ai uniației, 3 semnatari au fost protopopi care au activat pe meleagurile sălăjene. Au semnat: protopopul Simion din Sărăuand (azi în județul Satu Mare), Andrei din Șimleu și Simion din Băsești (azi în județul Maramureș). Acești protopopi nu au acceptat unirea dintr-o necesitate spirituală, ci pentru a se bucura de

promisiunile făcute anterior, și anume de privilegiile de care aveau parte preoții catolici.¹

După acest moment crucial din viața bisericească a sălăjenilor, confesiunea greco-catolică își va face cunoscută apariția pe meleagurile sălăjene după cum vom putea vedea, într-un mod lent.

Unirea cu Biserica Romei a fost doar o amăgire, prin faptul că stăpânirea austriacă nu a acordat drepturile promise prin diplomele leopoldine românilor trecuți la catolicism. Aproape tot secolul al XVIII-lea, din punct de vedere eclezial pe teritoriul Sălajului de azi, ca de altfel în întregul cuprins al Transilvaniei, se va prezenta ca secolul luptelor profesionale.

Este de remarcat faptul că în spațiul sălăjean o adevărată uniație are loc mult după anul 1700, căci așa cum vom vedea și mai departe, episcopul Grigore Maior, originar din părțile Sălajului, din satul Sărăuad de lângă orașul Tășnad (azi în județul Satu Mare), pentru a crește în ochii stăpânirii străine, de care depindea scaunul ce-i făcea mare plăcere, însoțit de doi comisari maghiari a întreprins o vizită canonică în anul 1776, când a trecut aproape 60 de sate din Sălaj la greco-catolicism, declarându-le unite cu Biserica Catolică.²

După actul unirii de la 1700, imediat au apărut și nemulțumirile. Evident clasa dominantă și-a arătat prima nemulțumirea, refuzând să acorde românilor drepturile promise, căci prin acordarea acestor drepturi, ea pierdea surse de venituri importante din dubla exploatare a românilor. Apoi, nemulțumiri au manifestat atât clerul cât și credincioșii, care s-au văzut înselași, neprimind niciun drept din promisiunile făcute de către autoritățile austriece.

Situația reală a vieții bisericești pe meleagurile sălăjene, în perioada ce a urmat Uniației se poate prezenta din rezultatele conscripției lui Bucow, care între anii 1760-1762 întocmește o situație corectă a demografiei profesionale din Transilvania.

Conform rezultatelor acestei conscripții în comitatele sălăjene situația se prezintă astfel: în comitatul Solnocul Interior au fost conscrise: 10.195 familii neunite și 2.491 familii unite. Au fost conscriși 111 preoți neuniți și 234 preoți uniți. Ortodocșii aveau 138 de biserici, iar uniții aveau 50 de biserici. În comitatul Solnocul de Mijloc au fost conscrise 5.668 familii

¹ Ioan-Mircea Ielciu, „Din istoria vieții bisericești a românilor sălăjeni: de la începuturi până la Marea Unire din 1918” în *Revista teologică*, X (2000), nr. 1(82), 2000, p. 51.

²Ioan Tomole, *Românii și creștinismul*, Oradea, Editura Episcopiei Ortodoxe Române Oradea, 1998, p. 28.

neunite și 411 familii unite. Au fost conscriși 115 preoți neuniți și 61 preoți uniți. Ortodocșii aveau 92 de biserici, iar uniții aveau 15 biserici.

În comitatului Crasnei, tot clerul și credincioșii s-au declarat ortodocși, doar o singură familie din comuna Nușfalău s-a declarat unită. Astfel, în acest comitat au fost conștrise: 2.528 familii neunite și o familie unită. Au fost conscriși 77 de preoți neuniți. În acest comitat erau 44 de biserice, în unanimitate fiind în posesia ortodocșilor.

Situația din Comitatul Crasnei, prin faptul că la conscripția lui Bucow doar o familie s-a declarat unită în acest comitat, se datorează protopopului Buteanu și a prietenului său Crăciun, care s-au împotrivit trecerii ortodocșilor din acest comitat la greco-catolism, iar prin aceasta numele lor se înscriu în rândul acelor care au luptat pentru identitatea confesională a românilor transilvăneni.³

O altă statistică răsunătoare în istoria post-unionistă, care vine să arate adevărata situație din teritoriul Sălajului în primele șase decenii ce au urmat Uniației, este „*Conscripția clerului ortodox din Transilvania*” întocmită de episcopul Dionisie Novacovici la anul 1767.

Conform conscripției dionisiene parohiile de pe meleagurile sălăjene, cât și cele din zonele învecinate, la anul 1767 erau cuprinse în 10 protopopiate greco-orientale, respectiv Banabic, Zimbor, Miluan, Sânpetru, Giroț, Chiuești, Băsești, Cig, Șimleul-Silvaniei și Protopopiatul Dealurilor, toate protopopiile însumând un număr de 112 parohii, în care funcționau 121 de preoți.⁴ Patru protopopiate ortodoxe din cele 10 amintite mai sus, funcționau pe teritoriul Sălajului de astăzi și anume: Zimbor, Miluan, Sânpetru și Șimleu Silvaniei.

Între anii 1759-1761 s-a desfășurat o mișcare de mari proporții contra uniației, cunoscută în istoria de specialitate sub numele de *Răscoala lui Sofronie din Cioara*. Lupta contraunionistă a călugărului Sofronie din Cioara a influențat și pe românii din Țara Silvaniei. De altfel întreaga mișcare populară îndrumată de Sofronie poate fi considerată ca o biruință deplină a Ortodoxiei în Transilvania. Zeci de sate transilvănene au părăsit unirea, încât tot ce se lucrase timp de 60 de ani pentru înstrăinarea poporului era acum distrus.⁵ Este revelatorie pentru

³ Gabriel-Viorel Gârdan, „Viața bisericească ortodoxă pe meleagurile sălăjene”, în *Credință și viață în Hristos, Anuarul Episcopiei Sălajului*, II (2009), p. 277-278.

⁴ Ioan Beju, „Conscripția clerului ortodox transilvan din 1767”, în *Mitropolia Ardealului*, XXIX (1984), nr. 7-8, pp. 541-568.

⁵ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, ediția a III-a, Iași, Editura Trinitas, p. 219.

această perioadă lupta dusă de către protopopul Buteanu și prietenul său Crăciun pe meleagurile sălăjene, după cum am amintit mai sus.⁶

Apoi un lucru care susține vehement că uniația în cuprinsul Sălajului nu a reușit a se stabili cu succes imediat după anul 1700, este și faptul că după exilarea episcopului Clain și după abdicarea lui forțată din anul 1751, a scârbit și înstrăinat în așa măsură pe români, încât între anii 1760-1762, în Țara Silvaniei aproape că nu erau uniți.⁷

Episcopul Clain încercase până atunci prin toate mijloacele să dobândească de la cercurile hotărâtoare, drepturile care se cuveneau Bisericii și națiunii sale, dar în zadar. Ca să obțină rezultate amenința că ori se face dreptate românilor ori se spulberă unirea cu Biserica Romei.⁸

El consemnează în conscripția sa din 1733 în Comitatul Crasna 44 de parohii cu 29 de preoți, din care 21 erau uniți și 8 neuniți (ortodocși), iar în Solnocul de Mijloc 104 parohii cu 96 de preoți: 56 ortodocși și 40 uniți.⁹

În această conscripție, Biserica română din Sălaj era împărțită în două protopopiate numite arhidiaconate: protopopiatul Șimleului sau al Boianului și al Odorheiului. Numărul familiilor în tractul Șimleului era de 790, cu un număr de 3950 de suflete. Case parohiale se aflau 17, biserici 33, porțiuni canonice: 25 jugăre de fânaș, sau de 50 de case de fân, iar arător tot circa 25 jugăre.¹⁰

Această conscripție nu este revelatorie, în primul rând pentru simplu fapt că, succesorul protopopului Andrei din Șimleu, care la anul 1700 subscrie unirii, se leapadă de uniație, lucru care de altfel susține conscripția din 1762, conform căreia, cel puțin, în comitatul Crasnei nu erau uniți.

În protopopiatul Odorhei s-au conșcris 101 parohii, preoți erau 96 dintre care 35 uniți și 56 neuniți (5 preoți din Năpradea nu se numără la nicio confesiune). Numărul familiilor era de 2246 cu 11.230 de suflete. Case parohiale erau 27, biserici 79, porțiuni canonice 66 jugăre, iar arător 80 jugăre.¹¹

⁶ Augustin Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisiu Novanovici sau Istoria românilor transilvăneni de la 1751 la 1764*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1902, p. 198.

⁷ Dionisie Stoica, Ioan P. Lazăr, *Schița monografică a Sălajului*, Șimleul Silvaniei, Institutul tipografic și de editură „Victoria”, 1908, p. 42.

⁸ George Popovici, *Unirea românilor din Transilvania sub împăratul Leopold I*, Lugoj, 1901, Caransebeș, Ed. Autorului, Tiparul tipografiei diecezane din Caransebeș, p.185.

⁹ Ioan Ciocianu, *Biserica și societatea românească din Transilvania. Vicariatul Silvaniei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Arad, Editura Vasile Goldiș University Press, 2000, p. 38.

¹⁰ D. Stoica, I. P. Lazăr, *Schița monografică a Sălajului*, p. 44.

¹¹ *Ibidem*, p. 45.

Astra Salvensis, an IV, număr 7, 2016

Conscripția de la 1750, făcută din ordinul episcopului Petru Aron de la Blaj, surprinde în Sălaj trei arhidiaconate greco-catolice: cel al Crasnei cu 41 de parohii unite, cel al Someș Odorheiului cu 71 de parohii, și cel al Băseștilor cu 24 de parohii. Această conscripție fiind făcută dintr-o pornire confesională, îi lasă deoparte pe ortodocși,¹² motiv pentru care ridică mari semne de întrebare asupra datelor propuse prin această conscripție.

Comunele din Comitatul Crasnei nu fac parte din cele trei protopopiate din Sălaj, ci aparțin de protopopiatul Jucului din Comitatul Cojocnei. Prin urmare Șimleul la 1750 aparținea jurisdicțional de Juc, conform hotărârii din 1732 luată de episcopul Clain.

În tractul Jucului sunt înșirate 41 comune, mai puțin cu 5 ca în conscripția lui Clain. Aici nu-s incluse satele: Preoteasa, Lazuri, Sârbi, Horvat, Periceiu și Subcetate, și i s-a adăugat satul Guruslău. Se găseau 25 de biserici, 49 preoți, iar suflete 8451.¹³

În anul 1733 în tot Comitatul Sălaj erau 147 comune, locuite de români, iar la 1750 erau numai 141. Preoți erau la 1733, în număr de 125, dintre care 56 uniți, 64 neuniți și 5 cu dubii în privința religiei, iar la 1750 erau numai 114 preoți toți uniți. Biserici românești în tot Sălajul la 1733 erau 112, iar la 1750 erau 119.

Numărul populației române la 1733 era de 15180 suflete, iar la 1750 de 33487 suflete.¹⁴

Pe când conscripțiile de la 1733 și 1750, erau făcute de români uniți, prima de episcopul Clain, a doua de vicarul Petru Aron, pentru ca să se știe câți preoți se pot scuti de sarcinile publice, și cât pământ s-a dat sau urma să se dea preoților și bisericilor unite, conscripția din 1760, 1761 și 1762 s-a făcut de o comisie aulică, cu scopul de a fi informată curtea din Viena corect asupra numărului românilor uniți, și totodată pentru a se vedea progresele unirii.¹⁵

Fără a voi să ne atingem de simțul de dreptate și echitate a lui Clain și al lui Aron, autorii conscripțiilor din 1733 și 1750, considerăm că conscripția de la 1760-1762 este mai corectă și mai nepărtinitoare față de primele două. Un prim motiv este faptul că cei care au întocmit conscripția din 1760-1762, aveau la dispoziție tot aparatul administrativ civil și militar pentru a elabora o conscripție cât mai corectă și mai reală.

¹² I. Ciocianu, *Biserica și societatea românească din Transilvania*, p.38.

¹³ D. Stoica, I. P. Lazăr, *Schița monografică a Sălajului*, pp. 45-55.

¹⁴ *Ibidem*, p. 55.

¹⁵ Virgil Ciobanu, „Statistica românilor ardeleni din anii 1760-1762”, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, III (1924-1925), p. 617.

Un al doilea motiv care face conscripția din 1760-1762 mai plauzibilă, este faptul că a fost întocmită de trei funcționari superiori germani, un general și doi consilieri deprinși a asculta și respecta ordinele de la Viena, și mai mult decât atât, aceștia nu aveau niciun interes deosebit, nici pentru uniți, dar nici pentru ortodocși, sau cel puțin pentru ortodocși, cu siguranță nu.

Aflăm din conscripția generalului Bukow de la 1760-1762, că în Solnocul de Mijloc erau 61 de preoți uniți și 411 familii greco-catolice, față de 97 de preoți ortodocși și 5687 credincioși neuniți. În Comitatul Crasna, cifrele față de conscripțiile din 1733 și 1750 nu suportă nicio comparație. Nu este conșcris nici un preot unit, decât numai o singură familie greco-catolică. Sunt consemnați 77 preoți ortodocși, și 2428 familii neunite.

Afirmarea că românii nu s-ar fi declarat uniți de frică, cade de la început. Odată, ar fi trebuit să le fie frică să se declare ortodocși, dată fiind ofensiva cătolică imperială, apoi actele de cruzime ale generalului Bukow asupra românilor și asupra bisericilor și mănăstirilor ortodoxe sunt de notorietate istorică, ceea ce i-ar fi putut determina pe români, măcar din acest punct de vedere să se declare uniți.

În conscripția lui Bukow, bisericile apar în Solnocul de Mijloc ca ale ortodocșilor în număr de 93, față de 15 care figurează ca ale uniților. În Comitatul Crasna, greco-catolicii nu aveau nici o biserică, toate aparținând ortodocșilor.¹⁶

Cu toate acestea luptele confesionale în Țara Silvaniei vor continua și de acum încolo, românii ortodocși având de suferit pentru credința lor strămoșească.

Cu ocazia tulburărilor religioase din Mihalț (județul Alba), împăratul Iosif a cerut informații despre mersul „unirii” în Ardeal.

Iată cum prezintă Virgil Ciobanu raportul dat de către acest episcop împăratului Iosif, despre evoluția unirii în tot Ardealul: „*Întrebarea I: Ce dezvoltare a luat unirea în Ardeal? Episcopul Maior răspunde: De la statistica făcută de generalul Bukow în 1760-1762 până în prezent, 1782, au mai trecut la „unire” 54697 suflete și s-au mai luat de la neuniți încă 740 biserici, (ceea ce crede că poate dovedi cu 2 liste, pe care cei din Viena le-au aflat false). Episcopul Maior zice că dacă în Ardeal s-ar înlătura piedicile care stau în calea unirii, toți românii s-ar face uniți. Aceste piedici a căror înlăturare episcopul Maior o cere, ar fi următoarele: a). Preoții acatolici și neuniți. Cere deci ca aceștia să fie reduși și mai mult, mănăstirile călugărilor ortodocși să fie dărâmate, călugării alungați peste granițe, școlile unite să fie înmulțite, fundațiile din Blaj mărite, iar parohiile unite să fie mai bine dotate; b). S-a răspândit în Ardeal vestea că Maj. Sa Josif nu ar fi în contra ca uniții să se*

¹⁶ *Ibidem*, pp. 616-617.

întoarce la ortodoxie. (Așa se tălmăcea edictul de toleranță din 1781). Episcopul Maior cere să se publice în toate satele din Ardeal că Majestății Sale nu-i place căderea în schismă; c). Prea ușor li se permite ortodocșilor să-și facă alte biserici în locul celor luate, și dacă dovedesc că sunt în majoritate, prea iute li se dau bisericile care fuseseră sigilate; d). Preoții uniți nu numai că nu sunt stimați de autorități, dar în multe locuri sunt bătuți de către acestea; e). Pământurile promise preoților uniți, nu numai că nu li se dau, ci în multe locuri sub diferite motive li se iau cele primite; f). Poporul unit devine neliniștit văzând un comisar protestant la toate cercetările ce privesc unirea; g). Episcopul Maior se roagă ca preoții hirotoniți în afară de granițele împărăției habsburgice să fie din nou așezați între țărani (iobagi). La acestea cancelaria din Transilvania, înainte de a-și da părerea, emite următoarea considerațiune: unirea are 2 scopuri; unul teologic, pentru a aduce iarăși în sânul Bisericii Catolice poporul român devenit schismatic, și unul politic, de a tăia legăturile acestui popor superstițios cu provinciile străine. Iar contele Hatzfeld în votul său zice: „Din punct de vedere politic este de dorit ca românii din Ardeal să se creadă uniți, ca astfel să fie seduși să încline mai mult spre Domnul lor decât spre o putere străină. Întrebarea IV: Pe cine au ca episcopi numeroșii neuniți și preoții lor nu se duc ca odinioară la hirotonie în Valachia și Moldova? Episcopul Maior răspunde: Deocamdată nu este în Ardeal episcop neunit (ortodox) și hirotonia popilor schismatici cade în sarcina episcopului de Buda. De când popii hirotoniți în afară de împărăți, iar țărani (iobagi) nu se mai duc în Valachia și Moldova. Însă neuniții sunt ținuti la ortodoxie și multi uniți se întorc la neuniți, de când preoții și diaconii streimi umblă din sat în sat și aduc cărți ortodoxe, care fac multe neajunsuri unirii. Episcopul Maior se plânge că prea multor ortodocși li se dă pașapoarte pentru a pleca la episcopul din Buda la hirotonie și cere ca înainte de a li se da pașapoarte, autoritățile statului să-i arate lui lista acelor ortodocși, care urmează să plece în luna mai la Buda spre a fi hirotoniți. Întrebarea V: Nu ar fi necesară numirea unui episcop ortodox român în Transilvania? Episcopul Maior găsește că nu este nici consult, nici de lipsă numirea unui episcop ortodox român în Ardeal”.¹⁷

Cu o astfel de mentalitate, Grigore Maior însoțit de doi comisari maghiari, Ladislau Szentmarjai și Ioan Kallai, a trecut în anul 1776 prin 59 de sate sălăjene, pe care le-a declarat unite; mai mulți preoți ortodocși fiind puși în lanțuri, pentru a li se putea lua bisericile.¹⁸

Conform izvoarelor editate, episcopul unit Grigorie Maior a făcut această vizită canonică în Comitatul Crasnei între 13 august-1 septembrie 1776 convertind în cele 59 de sate 3203 familii, dintre care amintim: Bocșa cu 99 de familii, Bădăcin cu 49 de familii, Giurtelec cu 60 de familii, Boghiș cu 69 de familii, Lompirt cu 31 de familii, Pericei cu 94 de

¹⁷ *Ibidem*, pp. 619-620.

¹⁸ *Ibidem*, p. 622.

familii, Vârșoț cu 29 de familii, Badon cu 52 de familii, Guruslău cu 37 de familii, Recea cu 60 de familii, Meseșeni de Jos cu 30 de familii, Meseșeni de Sus cu 52 de familii, Șimleu Silvaniei cu 56 de familii, Cehu Silvaniei cu 46 de familii, Nușfalău cu 25 de familii, Bozieș cu 30 de familii, Valcău de Jos cu 83 de familii, Valcău de Sus cu 47 de familii, Preoteasa cu 32 de familii, Fizeș cu 50 de familii, Lazuri cu 26 de familii, Subcetate cu 33 de familii, Iaz cu 50 de familii, Plopiș cu 110 de familii, Aleuș cu 40 de familii, Drighiu cu 60 de familii, Halmășd cu 112 de familii, Horoatu Crasnei și Petenia cu 49 de familii, Șeredeu cu 85 de familii, Stârciu cu 137 de familii, Hurez cu 44 de familii, Ponița cu 27 de familii, Pria cu 76 de familii, Plesca cu 21 de familii, Boian cu 60 de familii, Cizer cu 91 de familii, Mal cu 51 de familii, Sârbi cu 31 de familii, Tusa cu 25 de familii, Sâg cu 66 de familii, Ban cu 63 de familii, Bănișor cu 62 de familii, Peceiu cu 78 de familii, Marin cu 61 de familii, Husasău cu 15 familii, Cosniciul de Sus cu 38 de familii, Cosniciul de Jos cu 48 de familii, Cerișa cu 16 familii, Ip cu 44 de familii, Marca cu 100 de familii, Șumal cu 86 de familii, Doh cu 40 de familii, Mălădia cu 45 de familii, Criștelec cu 42 de familii și Crasna cu 24 de familii.¹⁹

În aceste condiții de represiune, Țara Silvaniei devine un adevărat centru al uniților la articulația veacurilor al XVIII-lea și al XIX-lea, când episcopul Ioan Bob, ardent susținător al Gimnaziului minorit din Șimleu, a înființat Vicariatul Silvaniei în 1810, instituție ce va patrona întreaga viață cultural-confesională și social-politică a românilor uniți sălăjeni.

Cum am putut vedea până acum, în Sălaj greco-catolicismul a început să prindă rădăcini spre sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Faptul că unii din rândul confesionaliștilor greco-catolici, care din păcate prezintă istoria în mod vădit confesional, afirmând că sălăjenii au acceptat pașnic și deschis greco-catolicismul încă de la momentul prim al Uniației prin protopopii care au semnat actul unirii cu Biserica Romei, ba mai mult decât atât, că românii sălăjeni au primit uniația ca pe o „izbăvire”, fiind singura soluție de a scăpa de calvinizare, le spunem că Uniația în Sălaj s-a manifestat într-un mod mult mai lent, mai tacit, și mai diplomatic față de cum s-a soldat uniația în alte părți ale Ardealului, unde s-au dus după cum arată istoria, adevărate lupte pentru păstrarea credinței ortodoxe. Ori dacă uniația a salvat poporul român de calvinizare, atunci cei care au rămas ortodocși de ce nu au fost calvinizați, sau mai mult de ce azi nu suntem calvini și am rămas în continuare ortodocși?

---

¹⁹Zenovie Păclișanu, „Mărunțișuri istorice”, în *Cultura Creștină*, XVI (1936), nr. 7-8, p. 22-25.

Dacă confesionaliștii greco-catolici spun că românii sălăjeni au acceptat în mod deschis și pașnic unirea cu Biserica Catolică, le spunem că se înșeală, deoarece sălăjenii nici n-au știut când și cum au fost făcuți greco-catolici, și mulți nu știu nici azi aceste lucruri.

Mai mult decât atât după cum s-a putut observa ceva mai sus, însăși urmașul protopopului Andrei al Șimleului care a semnat actul unirii a refuzat unirea, lucru care dovedește clar că uniația nu a avut efectele spontane dorite și pe meleagurile sălăjene.

O altă dovadă grăitoare care demontează poziția confesionaliștilor greco-catolici, cum că sălăjenii au acceptat în mod pașnic și deschis uniația, o prezintă conscripțiile din 1733 și 1750 care se prezintă vădit a fi confesionale în vederea susținerii uniației. Prin conscripțiile din 1760-1762 și 1767 a lui Dionisie Novanovici, care prezintă evoluția reală a uniației pe teritoriul Sălajului, și evident acestea prezentând o situație în defavorul conscripțiilor anterioare, care s-au dovedit a fi confesionaliste, arată clar că în Sălaj s-a încercat să se impună uniația printr-un mod diplomatic, un mod mult mai perfid de a-i trece pe românii ortodocși la credința apuseană, căci prin aceste conscripții confesionaliste, respectiv cele din 1733 și 1750, românii erau trecuți la Uniație printr-o tăcere diplomatică, scriptică, fără ecou și cunoștință de cauză.

Se poate observă ușor că la mai bine de șase decenii de la semnarea falsului act al uniației, rezultatele nu au fost cele așteptate. Mai mult decât atât, doar cu anul 1779, o dată cu trecerea celor 59 de sate sălăjene la uniație de către episcopul Maior, se poate vorbi cu adevărat de o „unire” a sălăjenilor cu Biserica Romei, însă și această unire, s-a făcut cum am remarcat ceva mai devreme sub teroare, și mai mult decât atât, a fost o unire diplomatică, făcută oarecum normativ de episcopul amintit pentru a mulțumi așteptările împăratului Iosif.

Ori înființarea Vicariatului foraneu al Silvaniei, și totodată și a celorlalte vicariate din Ardeal, aveau prim scop înrădăcinarea tot mai acerbă a uniație în Transilvania, care s-a produs sistematic și diplomatic încă din anul 1700.